

Examenul de bacalaureat național 2014
Proba E. c) - 2 iulie 2014
Istorie

Varianta 1

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

A. „У оно време,[...] када се развијала национална свест, повратак земаљских владара на власт у Молдави(Moldova) и Влашкој(Țara Românească) био је сматран, нарочито у оквиру даљих догађања, као почетак «националног препорода». [...]

Мала властела, спутана у њеном афирмисању [...] од велике властеле, затражила је већу важност у управљању државом. [...] Њени циљеви проналазе се у оквиру пројекта устава «Карвунара» [...] који у свом тексту формулише «уставни принцип: владавина права», у смислу да је ауторитет владара ограничен и подређен репрезентативној институцији – Народни савет. «Карвунарски устав» садржи одређени број принципа и права, као поштовање својине, једнакост пред законом, лична слобода и др. [...] Ови принципи нису били стално примењивани, пошто се, у основном проблему - власти – мала властела заузимала да осигура главну реч у Народном савету. «Карвунарски устав» био је критикован од стране велике властеле и остао је као обичан пројекат. Победа [велике властеле] била је осигурана и руско-турским споразумом путем Конвенције из Акермана [...]. Споразум потврђује поновно увођење земаљске владавине, одређује избор владара од стране одбора и рок владавине од седам година; улога Русије беше утврђена [...].”

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

B. „У Молдави(Moldova) и Влашкој(Țara Românească), интелектуалци су тражили да уклоне протекторат Русије и да установе историјску равнотежу са Отоманским царством, док су у Ердељу(Transilvania), у [...] Банату(Banat) [...] и у Буковини(Bucovina), предложили да уједине све Румуне у оквиру једне аутономне државе. Разматрана је идеја уједињења свих Румуна са једне и друге стране Карпата(Carpați), на основу јаких етничких, језичких и културних веза. Али су овакве мисли биле неоствариве, пошто се претпоставке [...] противе политичкој стварности, нарочито прагматизму Русије и Аустрије. [...] У пркос симпатијама према Западу, револуционари нису били апстрактни мислиоци, који да наметну народу институције које немају везе са историјским и националним искуством. [...]

Тежње генерације из 1848 пронашле су израз у општем незадовољству свих друштвених класа из Принципата(Principate), према постојећим политичко-економским условима. Велика властела није била сагласна са ауторитарним методама владара [...], средња класа [...] противи се великом намету [...], сељаци су одлучни да се боре за уклањање све већих обавеза према властели.”

(M.Bărbulescu, D.Deletant, K.Hitchins, Ș.Papacostea, P.Teodor, *Istoria României*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Назначите политички пројекат поменут у извору **A**. **2 бода**
2. Одредите век на који се односи извор **B**. **2 бода**
3. Напомените историјске просторе поменуте како у извору **A**, тако и у извору **B**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору у коме се напомиње да све друштвене категорије су незадовољне економско-политичком ситуацијом. **3 бода**
5. Напишите, из извора **A**, две информације које се налазе у вези узрок-последица, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последица*). **7 бодова**
6. Представите две акције Румуније (România) у оквиру „источне кризе”. **6 бодова**
7. Наведите једну сличност између две мере унутрашње политике усвојене од стране румунске модерне државе, у првој деценији њеног оснивања. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Први Светски Рат је догађај који најављује промену политичке карте европског континента. [...] Пажња политичке јавности била је усмерена ка рату који је избио у Европи, као и према ставу Румуније(România).Крунски Савет(Consiliu de Coroană) сазван је 21 јула/3 августа 1914 у Синаји (Sinaia). [...] Исто као и Италија,и Румунија (România) прогласила је неутралност (са изузетком краља Карла I(Carol I) као и П.П.Карп(P.P.Carp), осталих 18 учесника гласало је за ово решење). [...]

Неутралност није могла бити, и није ни била, већ само период припреме за рат. [...] Слично Италији и Бугарској,Румунија (România) постаје предмет утицаја двеју зараћених страна. Како се Румуни налазе у Русији,не само у Аустро-Угарској, дипломатије обе стране имале су шта понудити. Централне Силе обећавају Басарабију (Basarabia), посебан статус ердељским Румунима [...], обећавају чак и Буковину (Bucovina). Антанта обећава све територије настањене Румунима у Аустро-Угарској. Преговарачи зараћених страна јесу Русија и, са друге стране, Немачка. Ова задња полагала је велике наде у краља Карла I (Carol I) [...]. Али 27 септембра/10 октобра 1914 краљ Карло I (Carol I) умире, након владавине од 48 година. [...] Наследник владавине постаје Фердинанд I (Ferdinand I), нећак Карла I(Carol I). [...] Са променом владавине не мења се став спољне политике. Неутралност је потврђена. Само што Централне Силе губе у Румунији (România) могућег савезника, а Антанта се може надати да ће Румунија (România) прећи на њену страну. [...]

Јавно мњење у земљи, под утицајем Лиге за политичко уједињење свих Румуна [...], Националне Акције (Acțiunea Națională) и Федерације Униониста (Federația Unionistă), од стране новина и многобројних демонстрација [...] од излагања политичара и неких интелектуалаца(Nicolae Filipescu, Take Ionescu, Octavian Goga, избеглица из Ердеља (Transilvania), Nicolae Iorga, Nicolae Titulescu и др.), изјашњавају се категорично за Ердељ (pro-Transilvania).“

(I. Bulei, *O istorie a românilor*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Назовите име краља Румуније (România) назначено у датом извору. **2 бода**
2. Одредите, на основу извора, информацију која се односи на Крунски Савет. **2 бода**
3. Наведите две велике алијансе на које се односи извор. **6 бодова**
4. Наведите, из извора, две карактеристике јавног мњења из Румуније (România). **6 бодова**
5. Формулишите, на основу извора, једно мишљење које се односи на став зараћених страна према Румунији (România), подржавајући га са две информације. **10 бодова**
6. Аргументујте, кроз један историјски догађај, афирмацију путем које се Румунија (România) уплиће у међународне везе у другој половини XX-ог века. (Бодује се представљање релевантне историјске чињенице и **коришћење појмова** који изражавају узрочност и последицу.) **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о улози румунског простора у међународним везама од XIV-ог до XVIII-ог века, имајући у виду:

- Напомену два војна сукоба са румунских простора у XIV-ом веку;
- Одређивање једног узрока уплитања румунског простора у дипломатију XIV-ог века;
- Представљање једне историјске чињенице која се односи на војне сукобе са румунског простора у XV-ом веку;
- Напомену две дипломатске акције са румунског простора у XV-ом веку;
- Формулисање мишљења које се односи на последице уплитања румунског простора у међународне везе од XVI-ог до XVIII-ог века према једној централној институцији и подржати га једном историјском чињеницом.

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** представљања, навођење **везе узрок-последица**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора